

TAL OM FRIVILLIGE

2025

DANSKERNES FRIVILLIGE ARBEJDE INDEN FOR
SOCIAL OG SUNDHED, KULTUR OG FRITID SAMT IDRÆT

Tal om frivillige

Danskernes frivillige arbejde inden for social og sundhed, kultur og fritid samt idræt

- En del af Frivilligrapporten 2024/2025

Af Malthe Lindholm Sørensen, Rasmus Hegedahl Outzen og Mette Hjære

December 2025

Udgivet af Forlaget CFSA

ISBN 978-87-90440-53-4

Center for Frivilligt Socialt Arbejde

T: +45 66 14 60 61

M: info@frivillighed.dk

W: frivillighed.dk

Indhold

Forord.....	3
Indledning.....	4
Hvem er med?	5
Hvad kan du læse om?.....	5
Bagom frivillige.....	6
Alder.....	7
Køn	8
Beskæftigelse	9
Hvor bor frivillige?	10
Hvor og hvordan foregår det frivillige arbejde	13
Organiseringsform.....	13
Medlemskab.....	15
Arbejdsområder	16
Politik og interessevaretagelse	17
Engagement og tidsforbrug	19
Goddag og (måske) farvel.....	23
Farvel til frivilligheden?	25
Bilag 1.....	29

Forord

At kigge nærmere på frivilligheden netop nu er vigtigt. Frivilligt engagement fylder meget i samfundsdebatten, og forventningerne til civilsamfundets og de frivilliges rolle vokser. Her er der brug for et fælles, faktabaseret udgangspunkt for samtalen om, hvordan frivilligheden faktisk ser ud, og hvordan den udvikler sig.

Denne rapport, *Tal om frivillige*, er den del af Frivilligrapporten 2024/2025, hvor vi sætter tal på danskernes frivillige arbejde. Hvor vi allerede i CFSA har udgivet delanalysen *Indblik i SMO-land* med fokus på små og mellemstore frivillige sociale organisationer, retter vi nu blikket mod de frivillige selv: hvem de er, hvordan de engagerer sig, og hvordan frivilligheden ser ud på tværs af områder.

Rapporten bygger på data fra VIVEs *Frivillighedsundersøgelsen 2024*, som udgør den brede hovedfortælling om frivillighed i Danmark. I *Tal om frivillige* bruger vi de samme data til en delanalyse, hvor vi dykker ned i frivilligheden på social- og sundhedsområdet og sammenholder den med kultur- og fritidsområdet samt idrætsområdet. Sammenligningen gør os klogere på de særlige vilkår, mønstre og udfordringer, der kendetegner det frivillige sociale arbejde. Rapportens primære målgruppe er derfor fortsat de frivillige på social- og sundhedsområdet.

Formålet med rapporten er at give et blik på de frivilliges profil og engagement: hvem de er, hvor og hvordan de er organiseret, hvilke opgaver de løser, hvor meget tid de bruger, og hvad der får dem til at begynde eller overveje at stoppe. *Tal om frivillige* er samtidigt en delanalyse, hvor CFSA med afsæt i VIVEs data sætter særligt fokus på frivilligheden på social- og sundhedsområdet.

Vi vil gerne rette en kæmpestor tak til VIVE for at stille data til rådighed og for et godt og konstruktivt samarbejde.

God læselyst.

Rillo Rud, centerchef

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (CFSA)

December 2025

AFSNIT 1.

Indledning

Mange frivillighedsundersøgelser har gennem de seneste tre årtier vist, at den danske befolkning har en udbredt og lang tradition for at engagere sig i civilsamfundets mange foreninger, organisationer og mere uformelle netværk. Vi kalder oftest engagementet for *frivilligt* vel vidende, at mange ikke nødvendigvis tænker på sig selv som frivillige, men nærmere som deltagere, medlemmer, medborgere, hverdagsaktivister eller noget helt femte. Ikke desto mindre er det frivilligheden og det frivillige arbejde, vi undersøger og har fokus på i denne rapport, hvor vi zoomer ind på netop alle dem, der ulønnet bruger deres (fri)tid på at hjælpe mennesker med at takle ensomhed og mistrivsel, lære børn at spille håndbold eller guitar, understøtte alvorligt syge og deres pårørende, skabe aktiviteter og glæde på en sommerlejr for udsatte unge eller andre af de mange opgaver, der varetages i civilsamfundet.

Med til fortællingen om frivilligheden og civilsamfundet hører, at den er mangfoldig. Men forskningen viser også, at når vi kigger nærmere på de enkelte områder og deres foreninger, så finder vi nærmere en ensartethed¹. Derfor har vi med denne delanalyse ønsket at dykke ned i dataene fra Frivillighedsundersøgelsen 2024, som er udarbejdet af VIVE², for at kunne præsentere de ligheder og forskelle, der er på tværs af de områder, hvor undersøgelsen viser, at flest er frivillige: Social- og sundhedsområdet, kultur- og fritidsområdet samt idrætsområdet.

Inden vi når dertil, trækker vi nogle af de lidt større linjer op. Frivillighedsundersøgelsen 2024 viser, at 40 % af den danske befolkning i det forgangne år har arbejdet frivilligt indenfor et eller flere af de 14 samfundsområder, som undersøgelsen belyser (se områderne i bilag 1). I den forrige frivillighedsundersøgelse fra 2020 lå dette tal på 36 %, og i 2012 var det 35 % af befolkningen, der var frivillige. Der er således tale om en pæn stigning især de seneste fem år.

De 40 % er et udtryk for, hvad man kan kalde den stabile, kontinuerlige frivillige indsats. Men der er også frivillige, der har et mere tidsafgrænset engagement, hvor man fx har hjulpet til ved et stort sportsstævne, samlet penge ind for en nødhjælpsorganisation eller samlet skrald på den årlige strandrydningsdag; og der er frivillige, som kun er aktive på internettet. Lægger man de to former for engagement til det stabile frivillige engagement, bliver det i alt 45 % af danskerne, som er frivillige – altså næsten halvdelen af befolkningen.

¹ Se fx forskningsprojektet Match om rekruttering og fastholdelse fra Ålborg Universitet: <https://www.soc.aau.dk/forskning/castor/match>. Eller Epinions frivillighedsundersøgelse for DIF/DGI/Bevæg dig for livet fra 2023: <https://www.dif.dk/media/wpflbseh/befolkningsundersoegelse-frivillighed-2023.pdf>

² Espersen H.H., Fridberg T. og Andrade S.B. (2024): "Frivillighedsundersøgelsen 2024. En repræsentativ befolkningsundersøgelse af udviklingen i danskernes frivillige arbejde". VIVE, Det Nationale Forskning- og Analysecenter for Velfærd, København. CFSÅ har som videnscenter fået adgang til datasættet bag undersøgelsen, hvilket gør det muligt at udarbejde delanalyser.

Hvem er med?

I denne delanalyse ser vi som sagt specifikt på frivillige fra fem af de i alt 14 områder: Social-, sundheds-, kultur-, fritids- og idrætsområdet³. Når vi dykker ned i de enkelte områder, og derved kun betragter en delmængde af den samlede stikprøve, vil antallet af respondenter også falde. Dette kan påvirke dataene og generaliserbarheden af resultaterne. For at sikre generaliserbarheden af vores analyser har vi derfor valgt at slå de fem områder sammen til tre områder, hvorved vi opnår en større gruppe af respondenter på hvert af de tre områder. De tre områders frivilligrupper bliver således:

- **Social- og sundhedsfrivillige:** Frivillige på fx sociale cafeer og væresteder, ældreforeninger, flygtningehjælp, patientforeninger, handicaporganisationer, hospitaler eller hospice
- **Kultur- og fritidsfrivillige:** Frivillige ved fx museer, sangkor, teatre, hobbyforeninger, slægtsforskning eller spejder
- **Idrætsfrivillige:** Frivillige fx i sportsklubber, svømmehaller, danseforeninger, motionsløb eller landsstævner.

Bemærk, at vi inde i rapportens figurer, på grund af begrænset plads, har afkortet betegnelserne, så de i figurerne blot hedder socialfrivillige, kulturfrivillige og idrætsfrivillige.

Hvad kan du læse om?

Rapporten giver et 360 graders blik rundt om de frivilliges profil og engagement. I afsnit to præsenterer vi en række baggrundsoplysninger om de frivilliges køn, alder, beskæftigelse og bosted. I afsnit tre ser vi på, hvilken type af organisation de er frivillige indenfor, på deres eventuelle medlemskab og hvad det er for opgaver de varetager. I rapportens fjerde afsnit ser vi nærmere på karakteren af det frivillige engagement – hvor er balancen mellem det faste og det tidsafgrænsede, og hvor stort er tidsforbruget egentlig? Det afsluttende afsnit fem handler om frivilliges goddag og farvel: Hvad er anledningerne til at komme i gang med de frivillige aktiviteter, og hvad får frivillige til (måske) at stoppe igen.

Som nævnt er formålet med denne rapport at tegne en overordnet profil af de frivillige på henholdsvis social- og sundhedsområdet, kultur- og fritidsområdet samt idrætsområdet. Vi trækker nogle ligheder og forskelle op, for på den måde at få et mere nuanceret billede af den frivillighed, der er så udbredt og bundfældet i befolkningens kultur og traditioner.

Som Center for Frivilligt Socialt Arbejde har vi en naturlig interesse i frivilligheden særligt indenfor det sociale område og sundhedsområdet, og derfor vil vi også fremadrettet udarbejde og udgive delanalyser om forskellige tematikker, hvor denne frivilligruppe er i centrum. Afsættes bliver også her dataene fra Frivillighedsundersøgelsen 2024 gennemført af VIVE.

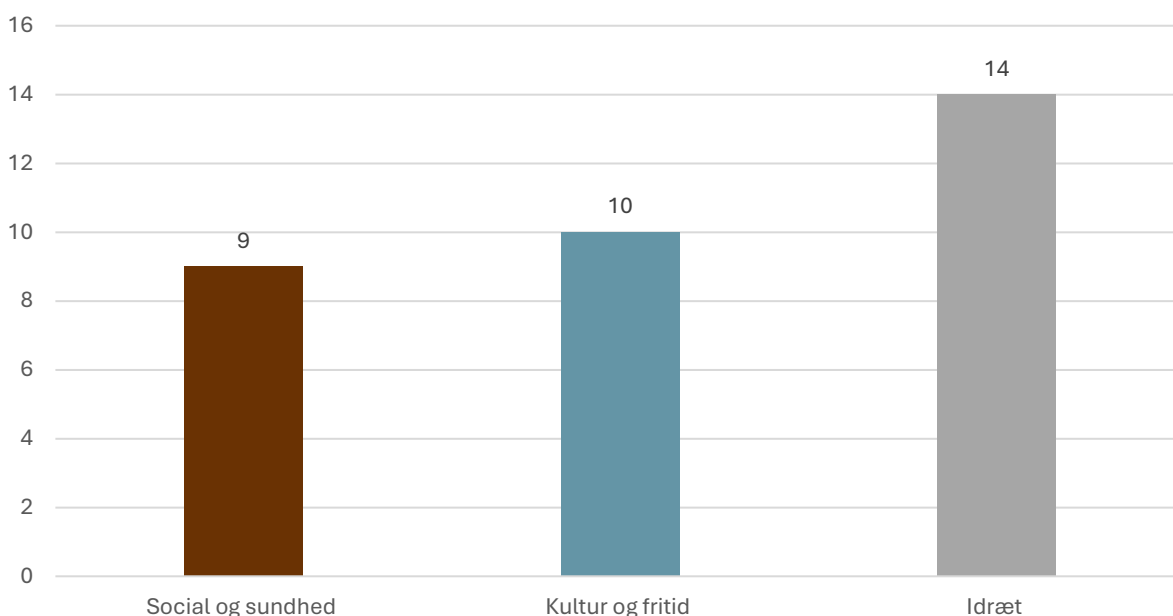
³ VIVE har udarbejdet en delanalyse specifikt for idrætsområdet, se Fridberg, T. (2025): "Frivillige på idrætsområdet – Resultater fra frivillighedsundersøgelserne 2004-2024". VIVE

AFSNIT 2.

Bagom frivillige

I dette afsnit udfolder vi en række baggrundsforhold for rapportens tre hovedgrupper: Social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige samt idrætsfrivillige. Vi ser på deres alder, køn og beskæftigelse samt forskellige geografiske boforhold. Først skal vi dog præsentere, hvor stor en andel af den danske befolkning, der er frivillige på de tre områder. Disse forskellige andele skal bruges til at sammenholde de forhold, som vi præsenterer igennem afsnittet.

Figur 1: Andel af befolkningen, der er frivillig på områderne: Social og sundhed, kultur og fritid samt idræt. I procent

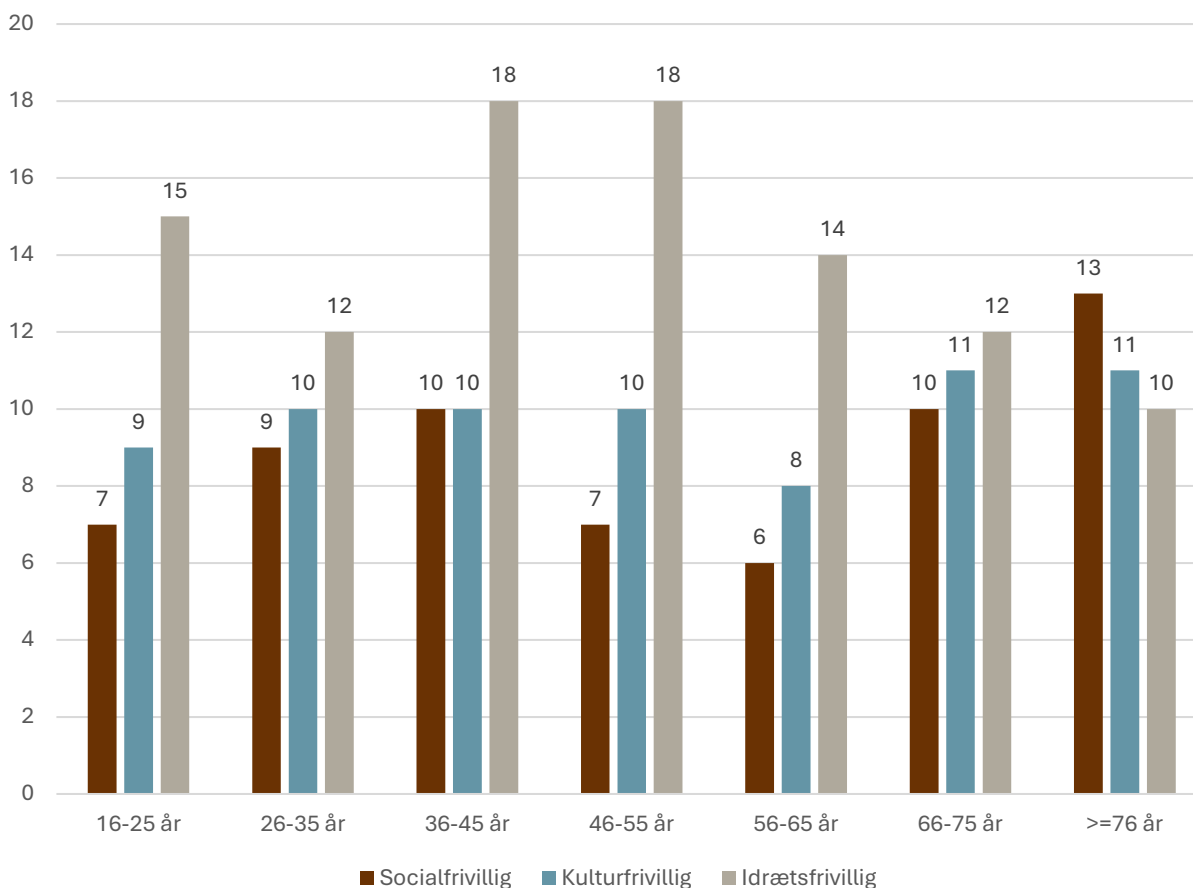
n: Social- og sundhedsfrivillige= 701; Kultur- og fritidsfrivillige= 869; Idrætsfrivillige= 1.154

Som det fremgår af figur 1, er det på idrætsområdet, at den største andel af befolkningen (14 %) udfører frivilligt arbejde. På kultur- og fritidsområdet er det 10 % af befolkningen, der er aktive, mens det på social- og sundhedsområdet er 9 %. De tre tal vil i det nedenstående være referencen, når vi på tværs af karakteristika som køn, alder, beskæftigelse mv. redegør for om frivillige indenfor de tre områder udgør en større eller mindre andel sammenlignet med gennemsnittet. Derved følger vi samme dataformidling som VIVE anvender i Frivillighedsundersøgelsen 2024.

Alder

Den generelle stigning i andelen af befolkningen, der er frivillige, som vi præsenterede i indledningen, genfinder vi stort set i alle aldersgrupper, dvs. at der både blandt unge, yngre, midaldrende og ældre er kommet flere frivillige. Figur 2 viser, hvor stor en andel af befolkningen i de forskellige aldersgrupper, der er frivilligt engageret på de tre områder. Bemærk, at vi inde i figurene, på grund af begrænset plads, har afkortet betegnelserne, så de blot hedder socialfrivillige, kulturfrivillige og idrætsfrivillige.

Figur 2: Andelen af befolkning som er social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige, fordelt på alder. I procent

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige* = 869; Idrætsfrivillige* = 1.154*

*Note: * angiver at forskelle mellem kategorierne på området er statistisk signifikante som minimum med p-værdi: $p < 0,05$*

Som angivet ovenfor er 9 % af befolkningen frivillige på det sociale område. Sammenholder vi dette gennemsnitstal med andelen indenfor de respektive aldersgrupper, er der lidt færre social- og sundhedsfrivillige i aldersgrupperne 16-25 år, 46-65 år og 56-65 år, mens der er flere i aldersgrupperne 36-45 år og 66-75 år. Og især i aldersgruppen over 76 år, hvor 13 % af denne gruppe er frivillige – hele 4 procentpoint højere end gennemsnittet på 9 %. På kultur- og fritidsområdet ligger andelen af befolkningen, der er engageret, på 10 %. Dette gennemsnit genfinder vi i de tre aldersgrupper, der spænder fra 26-55 år, altså fra man er midt i tyverne til midt i halvtredserne. De helt unge mellem 16-25 år er lidt mindre repræsenterede end gennemsnittet for de kultur- og fritidsfrivillige, og det samme er de 56-65-årige (hvh.

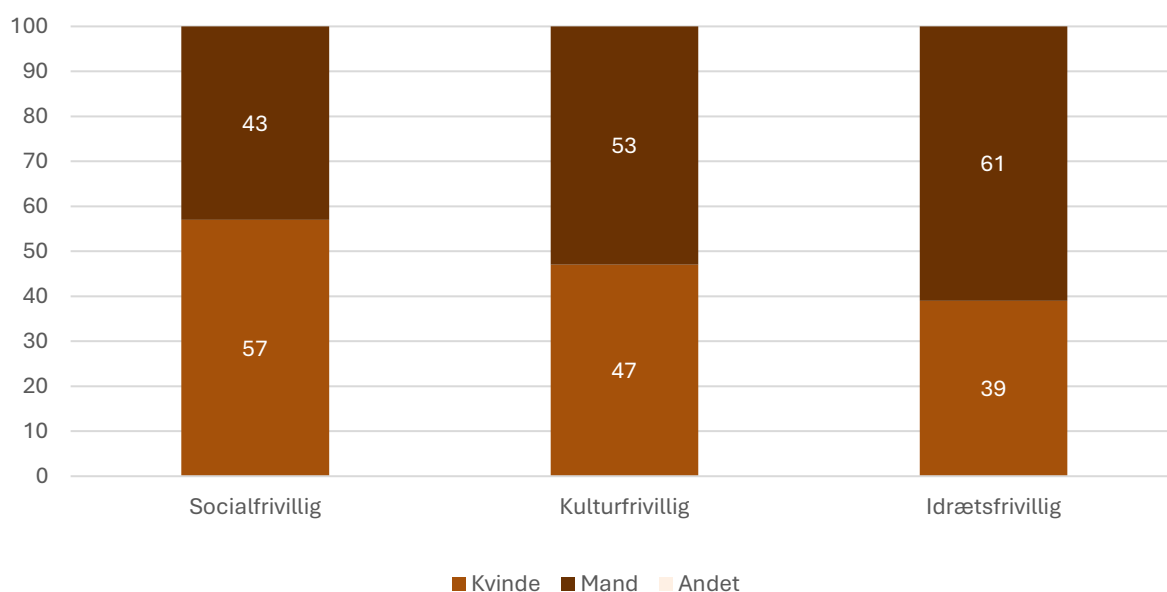
9 % og 8 %). Men blandt de ældste aldersgrupper, dem over 66 år, finder vi lidt flere frivillige. Idrætsområdet er der, hvor flest i befolkningen er frivilligt engageret – det drejer sig om 14 %. De aldersgrupper, hvor vi især finder de idrætsfrivillige, er blandt de midaldrende mellem 36-45 år og 46-55 år. I begge grupper er andelen af frivillige 18 %. I forhold til den gennemsnitlige idrætsfrivillige er der lidt færre i alderen 26-35 år og blandt de ældst over 66 år, særligt de aller ældste over 76 år.

På tværs af de tre områder tegner der sig således tre forskellige aldersprofiler. På social- og sundhedsområdet finder vi den største andel af seniorer. Idrætsområdet er i særlig høj grad præget af den midaldrende gruppe mellem 36-55 år, hvor af mange er frivillige i sammenhæng med deres børns idrætsaktiviteter. Frivillige på kultur- og fritidsområdet fordeler sig omvendt mere jævnt ud over de fleste alderskategorier. Her varierer alderskategorierne ikke markant fra gennemsnittet på 10 %.

Køn

De tre frivillige områder tiltrækker på forskellige vis kønnene, og hvordan de fordeler sig, fremgår af figur 3. Bemærk, at vi i dette spørgsmål har valgt at vise, hvordan fordelingen blandt frivillige ser ud – og ikke omvendt, som i de øvrige afsnit, hvor stor en andel af befolkning, der er frivillige. På social- og sundhedsområdet er kvinderne i overtal (57 %), mens kvinder på kultur- og fritidsområdet udgør under halvdelen (47 %) og på idrætsområdet er knap fire ud af ti frivillige (39 %) kvinder. De tilsvarende andele for mænd er 43 % på social- og sundhed, 53 % på kultur- og fritidsområdet og 61 % på idrætsområdet⁴.

Figur 3: Kønsfordelingen blandt social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige. I procent

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige = 869; Idrætsfrivillige* = 1.154*

*Note: * angiver at forskelle mellem kategorierne på området er statistisk signifikante som minimum med p-værdi: p < 0,05*

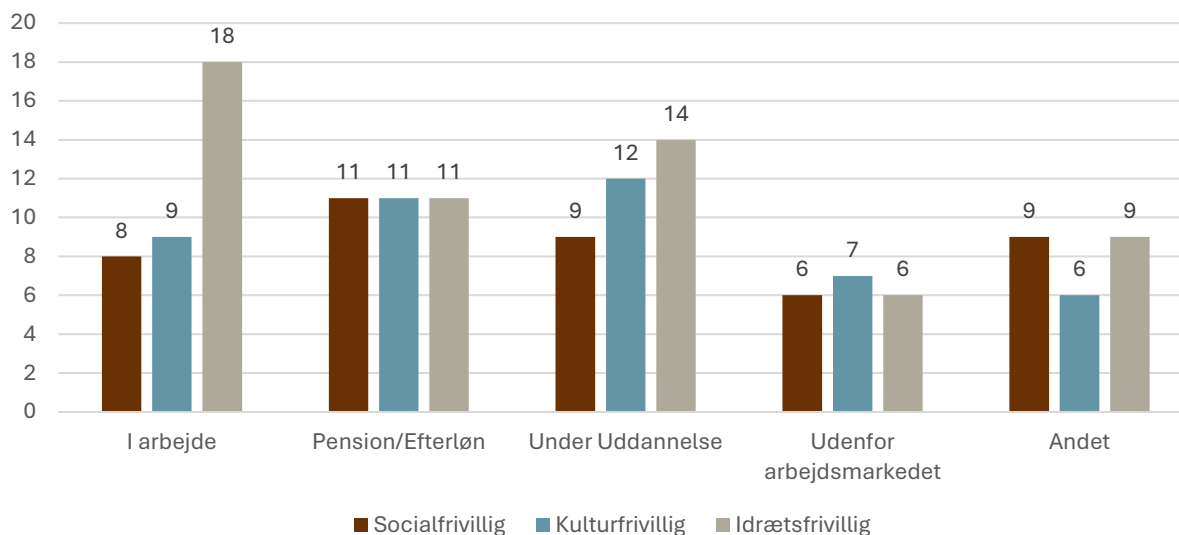
⁴ I spørgeskemaet havde respondenterne mulighed for at svare 'andet' end mand eller kvinde. Der var imidlertid så få svar på hvert frivilligområde, at de afrundede andele bliver 0%, og kan derfor ikke aflæses i tabellen. Således var der 3 personer på social- og sundhedsområdet, 6 personer på kultur- og fritidsområdet og nul personer på idrætsområdet, der har svaret 'andet'.

Beskæftigelse

Når vi tegner profilen af frivillige, skal vi også se på, hvordan de er beskæftiget i øvrigt: Er de fx i arbejde, under uddannelse, på pension eller noget helt fjerde. I figur 4 viser vi, hvor stor en andel af befolkningen i de forskellige grupper af beskæftigelse, der er frivilligt engageret på hver af de tre frivilligområder. Vi har dannet fem kategorier: I arbejde, på pension eller efterløn, under uddannelse og udenfor arbejdsmarkedet. I kategorien 'andet' finder vi fx personer på barsel.

De forskellige beskæftigelsesgrupper viser os nogle interessante, men også genkendelige, mønstre. Eksempelvis er mange på idrætsområdet i arbejde, og mange på social- og sundhedsområdet er pensionister. Dette er måske ikke så overraskende, for ens beskæftigelse kan naturligt nok også hænge sammen med fx ens alder. Og vi har ovenfor netop set, at der er mange midaldrende, dvs. folk mellem 36 og 55 år på idrætsområdet og mange ældre, særligt over 75 år, på social- og sundhedsområdet.

Figur 4: Andelen af befolkning som er social-og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige, fordelt på forskellige beskæftigelsesgrupper. I procent

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige* = 869; Idrætsfrivillige* = 1.154*

*Note: * angiver at forskelle mellem kategorierne på området er statistisk signifikante som minimum med p-værdi: $p < 0,05$*

På social- og sundhedsområdet finder vi som nævnt et flertal af mennesker på pension eller efterløn, ligesom det også indenfor dette område er den af de fem beskæftigelses kategorier, der har den højeste frivilligandel (11 %). På kultur- og fritidsområdet er topscoren kategorien 'under uddannelse', der med sine 12 % procent er der, vi finder den største andel af frivillige på kultur og fritidsområdet.

Ser vi på kategorien 'i arbejde', rummer den ansatte på ordinære vilkår, ansatte på særlige vilkår⁵ samt folk, der er selvstændige eller medhjælpende ægtefæller. I denne kategori finder vi en klar overrepræsentation af idrætsfrivillige, dvs. 18 % sammenlignet med landsgennemsnittet på 14 %. For idrætsfrivillige er det også kategorien 'i arbejde', der scorer den største andel af samtlige fem beskæftigelses kategorier, hvilket hænger godt sammen med, at der også er en høj andel af idrætsfrivillige mellem 36 og 55 år.

⁵ Det er fx mennesker i fleksjobs eller skånejobs, som er et løntilskud til førtidspensionister

Mennesker, der står udenfor arbejdsmarkedet, som i vores analyser tæller langvarigt syge, arbejdsløse på dagpenge, kontanthjælpsmodtagere og hjemmegående, står også i højere grad udenfor det frivillige "arbejdsmarked". Det gælder for alle tre frivilligområder, om end der, når vi sammenligner med deres respektive landsgennemsnit, er store forskelle. På social- og sundhedsområdet såvel som kultur- og fritidsområdet er der en underrepræsentation på tre procentpoint, men på idrætsområdet er forskellen hele otte procentpoint.

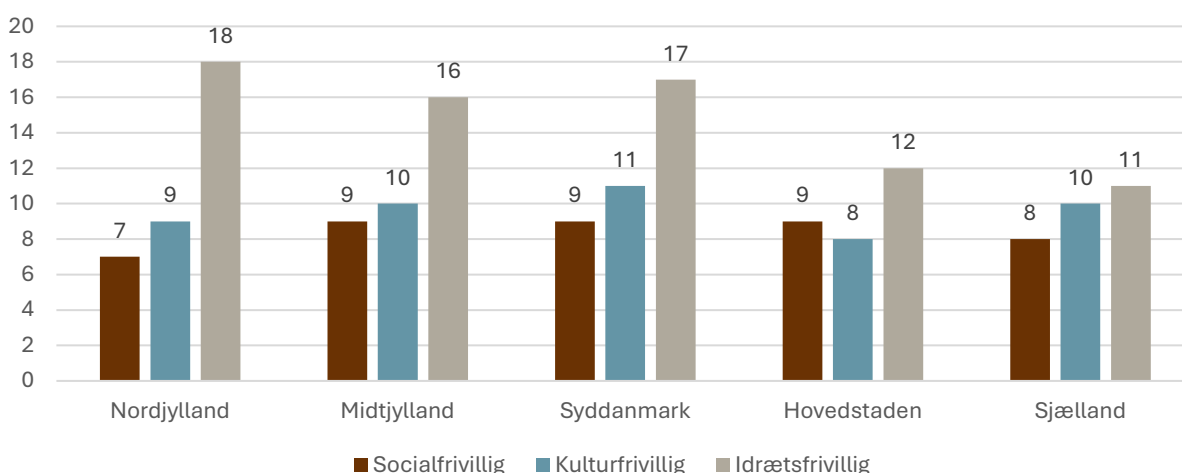
Der er således markant færre uden for arbejdsmarkedet, der er aktive i idrætten, end på de to andre områder. På social- og sundhedsområdet er der dog oftere et større overlap mellem frivillige og brugere, ligesom det også er på dette område, vi netop finder foreninger for og med mennesker, der af forskellige grunde står udenfor arbejdsmarkedet. Dette kan være en del af forklaring på, hvorfor flere uden for arbejdsmarkedet er aktive på social og sundhedsområdet relativt set.

Hvor bor frivillige?

I dette afsnit ser vi lidt nærmere på, hvor de frivillige er bosat. Ad den vej kan vi få en pejling på, hvor det frivillige arbejde finder sted – vi antager nemlig, at der er en overkommelig afstand mellem dette og de frivilliges bopæl. I analysen medtager vi således regionerne, og vi inddrager den såkaldte urbaniseringsgrad⁶, som inddeler kommuner efter befolkningstæthed – fx hvorvidt man bor i tætbefolkede områder, som storbyerne København, Århus og Odense er karakteriseret ved, eller i tyndtbefolkede områder som fx i byerne Vejle, Skive og Stevns.

Vi lægger ud med regioner. Det viser sig, at de tre frivilligområder har forskellig opbakning i landets regioner, som præsenteret i figur 5. Indleder vi med at sammenligne Vest- og Østdanmark, er der en interessant tendens særligt på idrætsområdet. Øst for Storebælt, i Region Hovedstaden og Region Sjælland er frivilligandelene ikke så høje (hhv. 12 % og 11 %), som i regionerne vest for Storebælt, dvs. Nordjylland, Midtjylland og Syddanmark – her udgør andelen af befolkningen, der er frivillig på idrætsområdet, henholdsvis 18 %, 16 % og 17 %.

Figur 5: Andel befolkning bosat i regioner blandt social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige. I procent

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige = 869; Idrætsfrivillige = 1.154*

*Note: * angiver at forskelle mellem kategorierne på området er statistisk signifikante som minimum med p-værdi: $p < 0,05$*

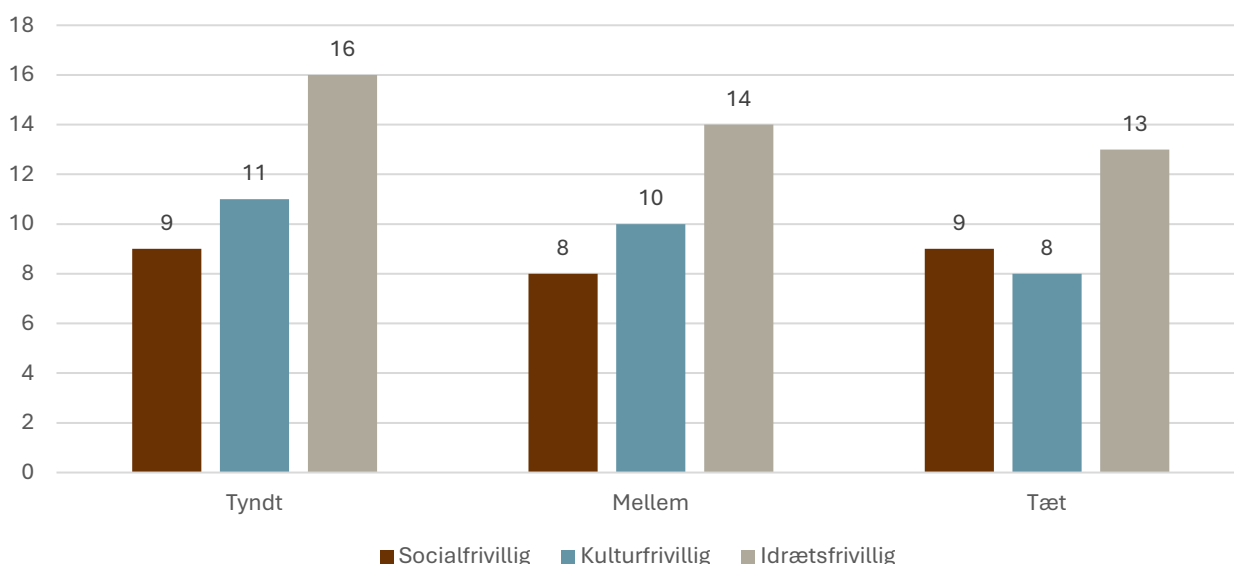
⁶ Vi følger Danmarks Statistiks klassifikation af DEGURBA

På social- og sundhedsområdet samt kultur- og fritidsområdet ser vi ikke i samme grad denne relative variation mellem det østlige og vestlige Danmark – her er forskellene knap så udtalte, og de er ikke signifikante, som på idrætsområdet. For social- og sundhedsarbejdets vedkommende er det mindre udbredt i Region Nordjylland (7 %) og Region Sjælland end gennemsnitligt. I de resterende tre regioner Midtjylland, Syddanmark og Hovedstaden ligger andelen præcis på gennemsnittet (9 %). Således er andelen af social- og sundhedsfrivillige relativt stabilt på tværs af regionerne med få små afvigelser.

Det er imidlertid ikke noget nyt, at idrætten lever godt på landet⁷, en tendens, der bliver bekræftet, når vi ser på urbaniseringsgraden i det følgende. Urbaniseringsgraden fortæller, hvor tæt folk bor, og giver således et andet perspektiv på den geografiske kontekst, som det frivillige engagement finder sted i. I vores analyse skelner vi mellem tre kategorier: 1) tyndt befolkede områder, som kommunerne Brønderslev, Assens og Lolland er eksempler på; 2) mellemtætbefolkede områder, fx kommunerne, Esbjerg, Svendborg og Ringsted; 3) tætbefolkede områder, der fx tæller Frederiksberg, Ålborg og Odense.

Figur 6 viser i hvilken type af befolkningsområde social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige er bosat i. Overordnet set, er der en generel tendens til et større frivilligt engagement i de tyndtbefolkede områder end i tætbefolkede områder, hvilket især gør sig gældende på idrætsområdet, hvor tallene også er signifikante. I forhold til idræt er forklaringen blandt andet, at der selv i de mindste byer på landet findes haller og klubber, hvor man kan dyrke sin sport. Og netop "udbuddet" af muligheder, altså steder, hvor man kan udleve sit frivillige engagement, er noget af det, der kan forklare tallene. Det er også tidligere dokumenteret, hvordan antallet af idrætshaller per indbygger er højere i landområder end storbyområder⁸.

Figur 6: Befolkningens urbaniseringsgrad blandt frivillige. I procent.

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige* = 869; Idrætsfrivillige* = 1.154

Note: * angiver at forskelle mellem kategorierne på området er statistisk signifikante som minimum med p-værdi: $p < 0,05$

⁷ Henriksen, L.S. og Levinsen, K. (2019): "Forandringer i foreningsmedlemskab og frivilligt arbejde". I Frederiksen, Morten (red): Usikker modernitet – danskernes værdier 1981-2017. Hans Reitzels Forlag

⁸ Ibid.

Det sociale- og sundhedsmæssige engagement finder imidlertid ikke i udpræget grad sted i en bestemt geografisk sammenhæng – det er lige så udbredt i tyndt befolkede områder (9 %), som i tæt befolkede områder (9 %). Dette giver anledning til en refleksion over det vi ofte hører fra praksis nemlig, at de mennesker, der benytter sig af de frivillige sociale tilbud, altså brugerne, ofte søger mod eller har en tilknytning til de større byer. Derfor er det interessant at se, at andelen af befolkning der er frivillige på social- og sundhedsområdet, fordeler sig stort set ligeligt på tværs af tyndt, mellem og tætbefolkede områder.

På Kultur- og fritidsområdet ser vi lidt den samme lineære tendens som på idrætsområdet, hvor en lidt mindre andel af befolkningen er frivillige i tætbefolkede områder (8 %) og lidt større andel er frivillige i tyndtbefolkede områder (11 %).

AFSNIT 3.

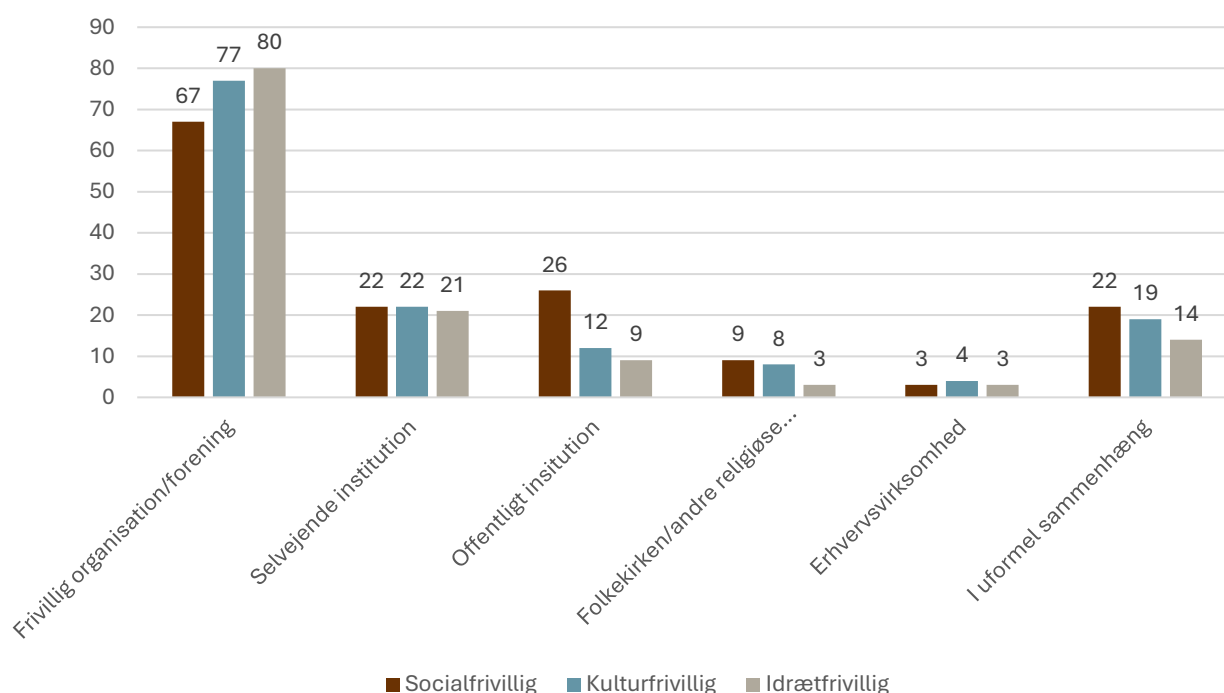
Hvor og hvordan foregår det frivillige arbejde

Dette afsnit udfolder nogle af de organisatoriske rammer, som vores tre grupper af henholdsvis social- og sundsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige udfører deres engagement indenfor. Vi ser blandt andet på, hvor de frivillige er organiseret: Er de i en forening eller en offentlig institution, eller måske organiseringsformen er helt løs og uformel. Vi ser også på deres eventuelle medlemskab af den forening, de er frivillige i, og sluttelig ser vi på, hvilke opgaver de varetager. Er det bestyrelsesopgaver, politisk arbejde, praktisk arbejde eller noget helt andet. Eller det hele på én gang?

Organiseringsform

Der er rift om de frivillige fra mange sider af samfundet. I halen på dette udsagn kommer ofte en bekymring, fordi det ikke længere kun er foreninger, der organiserer frivilligt arbejde. Især kommuner og deres institutioner har været beskyldt for at "kapre" civilsamfundets frivillige. Men som både denne og tidligere frivillighedsundersøgelser viser, foregår langt det meste frivillige arbejde stadig i regi af frivillige organisationer og foreninger. I figur 7 præsenterer vi de typiske former for organisationer, som de social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige er aktive indenfor. Bemærk, at frivillige sagtens kan være frivillige flere steder, derfor summer figuren ikke til 100 procent.

Figur 7: Det frivillige arbejdes organiseringsform blandt social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige. I procent

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige = 869; Idrætsfrivillige = 1.154

Dykker vi ned i de tre frivilligområder er der både ligheder og forskelle. Ligheden er som nævnt, at langt det meste frivillige arbejde foregår i foreninger og frivillige organisationer. Dette gælder især for idrætsområdet, hvor 80 % af de idrætsfrivillige er aktive. Blandt de tre frivilligrupper, er de sociale- og sundhedsfrivillige dem, der har den lavest andel, med godt to tredjedele (67 %), der er ligge deres engagement i en frivillig organisation eller forening, mens der er ti procentpoint flere kultur- og fritidsfrivillige (77 %), der gør det samme.

Social- og sundhedsfrivillige tager derimod føringen, når det handler om at være frivillige i offentligt regi. Således er godt hver fjerde social- og sundhedsfrivillig (26 %) aktiv i offentlige institutioner, som på dette område ofte vil være plejehjem, dagcentre for ældre og handicappede, børneinstitutioner, hospitaler og hospice. På kultur- og fritidsområdet, og særligt på idrætsområdet, er det langt mindre udbredt, at det offentlige organiserer kultur-, fritids- og idrætsaktiviteter, der er drevet af frivillige, hvilket afspejler sig i de noget mindre andele af frivillige i det offentlige – henholdsvis 12 % på kultur- og fritid og 9 % på idræt.

Selvejende institutioner er en særlig dansk organisationsform, der tilhører nonprofitsektoren. De er private med selvstændig økonomi og egen bestyrelse, men er ofte tæt kontraktligt knyttet til det offentlige via leverandøraftaler. På social- og sundhedsområdet finder man mange selvejende plejehjem, børnehaver, krisecentre o.l. På idrætsområdet er det bl.a. idrætshaller og -centre og på kultur- og fritidsområdet er det fx museer og teatre, der er selvejende. For alle tre områder, er det cirka hver femte af de frivillige, der er aktive i en selvejende institution: 22 % for henholdsvis social/sundhed og kultur/fritid og 21 % for idræt.

Den overvejende del af det frivillige arbejde – på tværs af alle tre områder – foregår i en organisatorisk sammenhæng, dvs. indenfor etablerede organisationer, både frivillige, offentlige og private. Men der er også aktiviteter, der foregår i mere uformelle sammenhænge. Det er også en tendens, der har fået en del opmærksomhed gennem årene, særligt med bekymringen for, om de traditionelle organisationsformer ville blive udkonkurreret af mere intuitive, kortvarige, løsere og netop uformelle sammenslutninger. I dette spørgsmål er der igen forskel på de tre frivilligområder. Andelen af frivillige, der er aktive i uformelle sammenhænge, er højere på social og sundhedsområdet samt kultur og fritidsområdet, end den er på idrætsområdet. Således angiver godt hver femte social- og sundhedsfrivillige (22 %), at deres engagement foregår i en uformel sammenhæng, mens knap hver femte af de kultur- og fritidsfrivillige (19 %) gør det samme. De idrætsfrivillige er i noget mindre grad frivillige i en uformel sammenhæng, med en andel på 14 %.

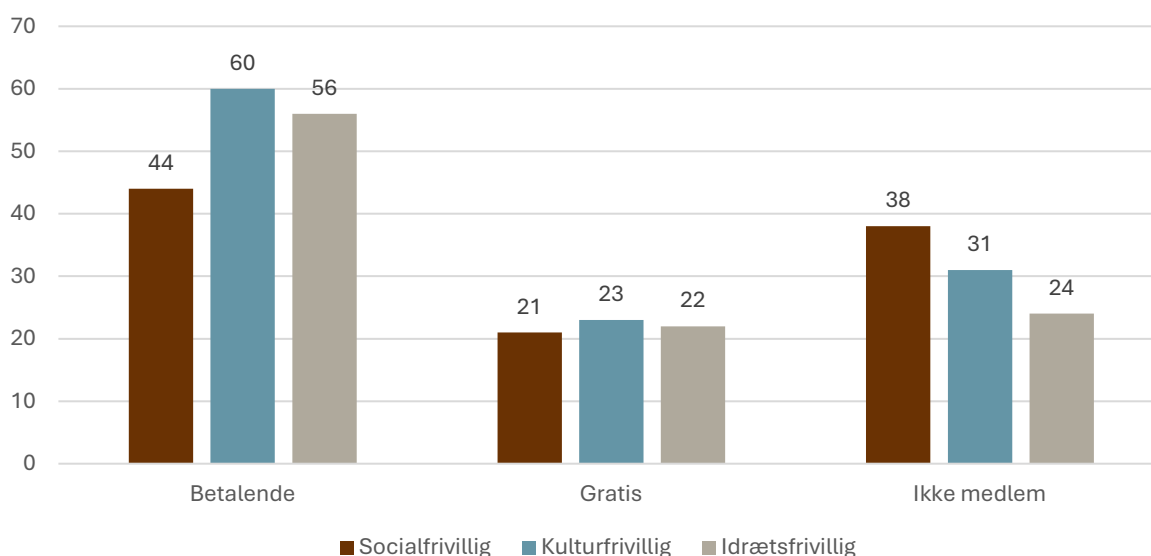
Frivillighed i det private erhvervsliv er i dansk kontekst stadig en sjældenhed. Selvom 'corporate volunteering' eller på dansk 'virksomhedsfrivillighed' er initiativer, som flere af de store erhvervsvirksomheder tilbyder deres ansatte, så har det stadig kun et begrænset omfang. Blot få procent af de social- og sundhedsfrivillige (3 %), kultur- og fritidsfrivillige (4 %) og idrætsfrivillige (3 %) er organiseret i private virksomheder. Tillige er der også relativt få, der er frivillige i regi af Folkekirken eller religiøse trossamfund. Det er mest udbredt på social- og sundhedsområdet og kultur- og fritidsområdet, med en frivilligandel på henholdsvis 9 % og 8 %, mens det blot er 3 % af idrætsfrivilligheden, der finder sted i en religiøs sammenhæng.

Medlemskab

Hvorvidt frivillige er medlem af den organisation, de er aktive i, er endnu et af de spørgsmål, der har trukket nogle bekymrende overskrifter gennem de seneste årtier. Medlemskabet har flere betydninger, som ikke kun handler om økonomi – altså at medlemskontingenter er en vigtig indtægtskilde – men også om et demokratisk fundament, blandt andet fordi man som medlem har indflydelse på organisationen. Endvidere har tidligere undersøgelser vist en sammenhæng mellem medlemskab og tidsforbrug, så et svagere medlemsbånd mellem forening og frivillige giver en negativ effekt på den tid, frivillige lægger i foreningen.⁹ I denne analyse, som vist i figur 8, kan vi se, at det på tværs af områderne stadig er almindeligt for de frivillige også at være medlemmer, om end det ikke altid kræver penge op af lommen, idet et medlemskab også kan være gratis. Det skal bemærkes, at data er indsamlet således, at man som respondent både kan have angivet at være betalende medlem og gratis medlem, fx hvis man er frivillig i to forskellige organisationer, hvor der kan være forskellige typer af medlemskaber.

At være betalende medlem som frivillig er mest udbredt på kultur- og fritidsområdet. Her finder vi, at næsten to tredjedele (60 %) af de frivillige ikke kun bidrager med deres tid og engagement, men også med deres pengepung, som betalende medlemmer. Social- og sundhedsfrivillige er i noget mindre grad betalende medlemmer (44 %) og næsten lige så mange (38 %), er ikke medlem af den organisation eller forening, de er frivillige hos. Der er imidlertid flere frivillige sociale organisationer, der ikke benytter sig af medlemskabsformen¹⁰, og dette kan være en forklaring på den relativt høje andel af social- og sundhedsfrivillige ikke-medlemmer.

Figur 8: Form for medlemskab blandt social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige. I procent.

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige = 869; Idrætsfrivillige = 1.000

⁹ Qvist H.-P. Y., Henriksen L.S., Fridberg T. (2018): "The Consequences of Weakening Organizational Attachment for Volunteering in Denmark, 2004-2012. I *European Sociological Review*, Volume 34, Issue 5, October 2018, s. 589-601

¹⁰ Hjære M., Jørgensen H.E.D., Sørensen M.L. (2018): "Tal om frivillighed i Danmark. Frivilligrapport 2016-2018". Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

På idrætsområdet er lidt over halvdelen af de idrætsfrivillige (56 %) også betalende medlemmer. Når denne andel er relativ lav, kan det skyldes, at mange idrætsfrivillige er trænere eller instruktører, og at man i klubberne giver gratis medlemskab som belønning. Samtidig er knap hver fjerde idrætsfrivillige (24 %) ikke medlem af den forening, de er frivillige i.

Arbejdsområder

Der er mange opgaver at løse i de frivillige organisationer og foreninger. Der er selvfølgelig kerneopgaverne og den sag, foreningerne er sat i verden for – om det er at forbedre livsvilkår for udsatte mennesker, at skabe kulturtilbud eller sørge for, at man kan spille fodbold i lokalområdet. Men der er også alle de andre opgaver, der følger med, når man skal drive en frivillig organisation.

I figur 9 viser vi en lang række af de opgaver, som frivillige varetager. Der er sjældent tale om et enten-eller, men nærmere om et både-og, fordi mange organisationer er små og rent frivilligdrevet¹¹, dvs. hvor det er frivillige, der skal sørge for alt fra kaffebrygning og tøjvask, til fundraising og strategiske ledelsesbeslutninger.

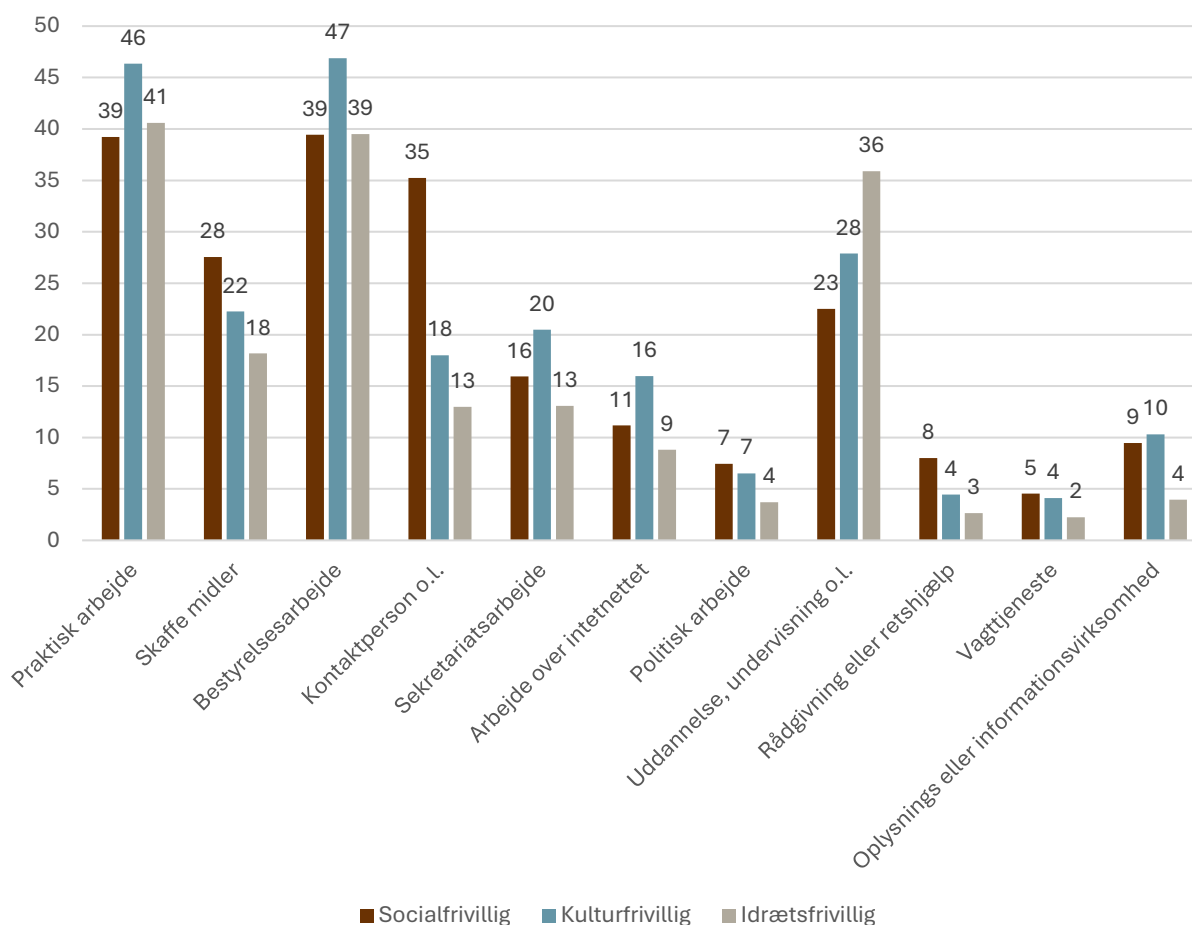
Dette afspejles også i figuren, hvor det overordnet set er det praktiske arbejde som rengøring, køkken- eller caféarbejde, vedligeholdelse eller kørsel samt bestyrelses-, råds- eller udvalgsarbejde, der er de mest hyppige opgaver blandt frivillige både på social- og sundhedsområdet, kultur- og fritidsområdet og idrætsområdet. Dog med lidt variationer mellem de tre grupper. De kultur- og fritidsfrivillige sætter hyppigst kryds ved kategorien praktisk arbejde (46 %). For social- og sundhedsfrivillige og idrætsfrivillige ligger andelen på henholdsvis 39 % og 41 %. Det samme er tilfældet med kategorien bestyrelsesarbejde, hvor kultur- og fritidsfrivillige også ligger foran med 47 % mod 39 % for de to øvrige grupper.

I det sociale arbejde fylder omsorgsarbejdet og kontakten mellem frivillige og brugere naturligt en væsentlig del. Derfor er det heller ikke overraskende, at den tredje hyppigste opgave, de social- og sundhedsfrivillige har, ligger i den kategori, der hedder kontaktperson, men som dækker bredere over fx samvær, være besøgsven eller yde omsorg. Det angiver mere end hver tredje social- og sundhedsfrivillige (35 %) – dobbelt så mange som kultur- og fritidsfrivillige (18 %) og tre gange flere end idrætsfrivillige (13 %).

Tilsvarende er det heller ikke overraskende, at idrætsområdet scorer højt på kategorien uddannelse og undervisning, som man i daglig tale også vil kalde træneropgaver. For idrætsfrivillige er dette også den tredjehyppigste opgave, angivet af 36 %. Undervisning og uddannelse, som også dækker over opgaver som lektiehjælp, afholdelse af førstehjælpskurser eller videregivelse af egne kompetencer, er dog også opgaver, der er udbredte blandt kultur- og fritidsfrivillige (28 %) og social- og sundhedsfrivillige (23 %).

¹¹ En ny omfattende foreningsundersøgelse viser, at det er 17 % af foreningerne, der har lønnede medarbejdere. Se Thøgersen M., Petersen F., Steffensen A.B. (2025): "Foreningslivet i Danmark. Status og udviklingstendenser i perioden 2004-2024". Videnscenter for Folkeoplysning (VIFO).

Figur 9: Arbejdsopgaver blandt social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige. I procent

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige = 869; Idrætsfrivillige = 1.154

At skaffe midler er en vigtig opgave for alle frivillige organisationer. Denne kategori dækker ikke alene over mere klassisk fundraisingsarbejde med pulje- eller fondsansøgninger og pengeindsamlinger, men også salg i genbrugsbutikker eller andre former for salg. En del flere social- og sundhedsfrivillige end idrætsfrivillige har denne opgave, mere præcist er det 28 % mod 18 %. På kultur- og fritidsområdet er det godt hver femte af de frivillige (22 %), der har opgaven med at skaffe midler.

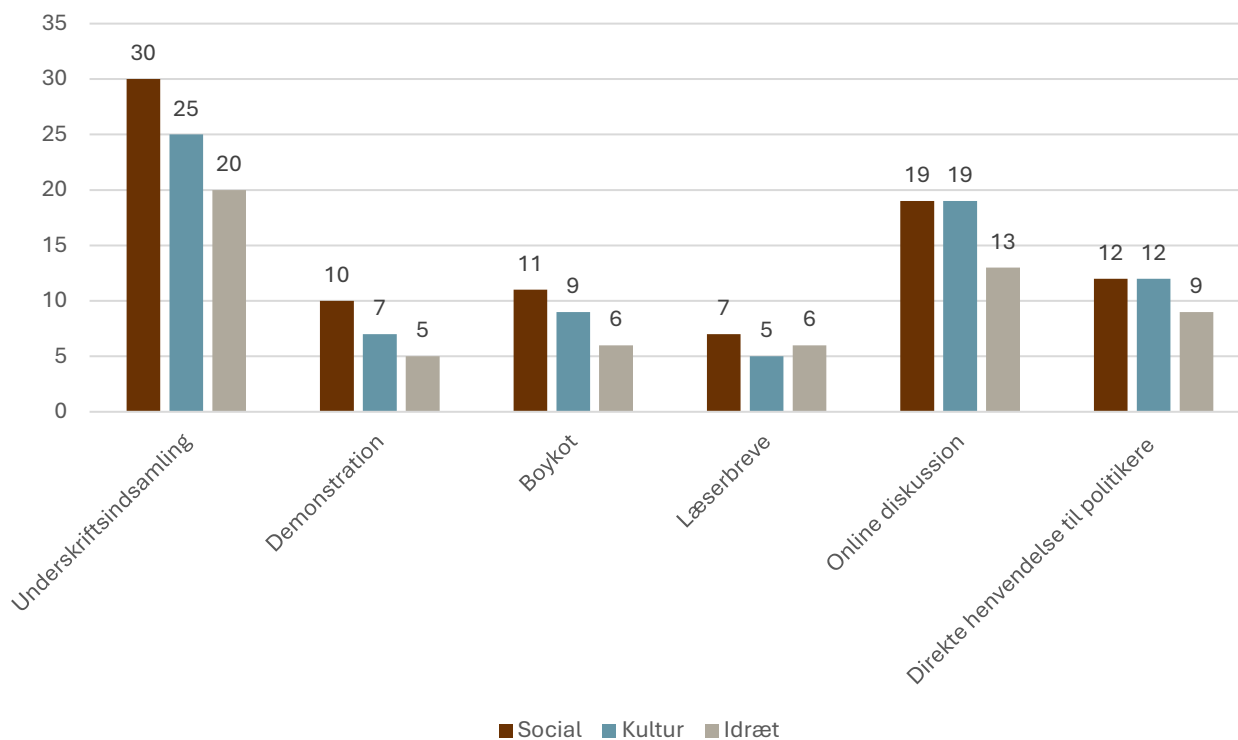
Med til drift af en frivillig organisation eller forening hører også sekretariats- eller administrativt arbejde. Det kan fx være registrering af medlemmer og frivillige, telefonpasning, bogføring, vedligeholdelse af hjemmeside. I kultur- og fritidsområdet varetages denne opgave oftere af frivillige (20 %), end det er tilfældet på social- og sundhedsområdet (16 %) og i idrætten (13 %).

Politik og interessevaretagelse

I spørgsmålet om frivillighedens og civilsamfundets betydning for et samfund, bliver fortalerrollen ofte fremhævet. Det, at frivillige og organisationerne kan påtage sig ansvaret for at tale andres sag eller varetage bestemte gruppers interesser, anses som en vigtig funktion. I Frivillighedsundersøgelsen 2024 er der ikke spurgt direkte til fortaleroPGAVER, men de ligger implicit i de politiske opgaver, som både fremgår i figur 9 – hvor de ikke fylder så meget i det samlede billede med henholdsvis 7 %, 7 % og 4 % for social –

og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige. I det følgende foldes den politiske deltagelse mere ud.

Figur 10: Politisk deltagelse blandt social- og sundhedsfrivillige, kultur- og fritidsfrivillige og idrætsfrivillige. I procent.

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige = 869; Idrætsfrivillige = 1.154

Figur 10 viser seks forskellige former for politisk deltagelse, som de frivillige i undersøgelsen har beskæftiget sig med ved siden af deres frivillige arbejde i de foreninger, de er aktive i. Ud fra figur 10 kan vi se, at det mest udbredte på tværs af de tre frivilligrupper er underskriftsindsamling. Næsten hver tredje social- og sundhedsfrivillige (30 %), hver fjerde kultur- og fritidsfrivillige (25 %) og hver femte idrætsfrivillige (20 %) har deltaget heri. Den næsthøypigste af de politiske deltagelsesformer er at have deltaget i online diskussioner og debatter. Knap hver femte (19 %) af både social- og sundhedsfrivillige og kultur- og fritidsfrivillige har angivet dette, mens det er noget færre idrætsfrivillige (13 %), der har gjort samme.

Selvom vi ikke kender det præcise indhold, vinklen eller målgruppen for de forskellige politiske deltagelsesformer, er det de social- og sundhedsfrivillige, der hyppigere end de to andre frivilligrupper har været aktive. Således er det oftere de social- og sundhedsfrivillige, der sætter deres navn på en underskriftsindsamling, ligesom de oftere demonstrerer, sender læserbreve eller boykotter fx ved at undlade at købe varer fra bestemte virksomheder eller land. De social- og sundhedsfrivillige er imidlertid ikke mere aktive end de kultur- og fritidsfrivillige, når det handler om at henvende sig direkte til politikere. For begge grupper ligger andelen på 12 %, lidt højere end de idrætsfrivillige (9 %). Idrætsfrivillige er omvendt de mindst politisk aktive i alle opgaver, dog med læserbreve som enkelt undtagelse.

AFSNIT 4.

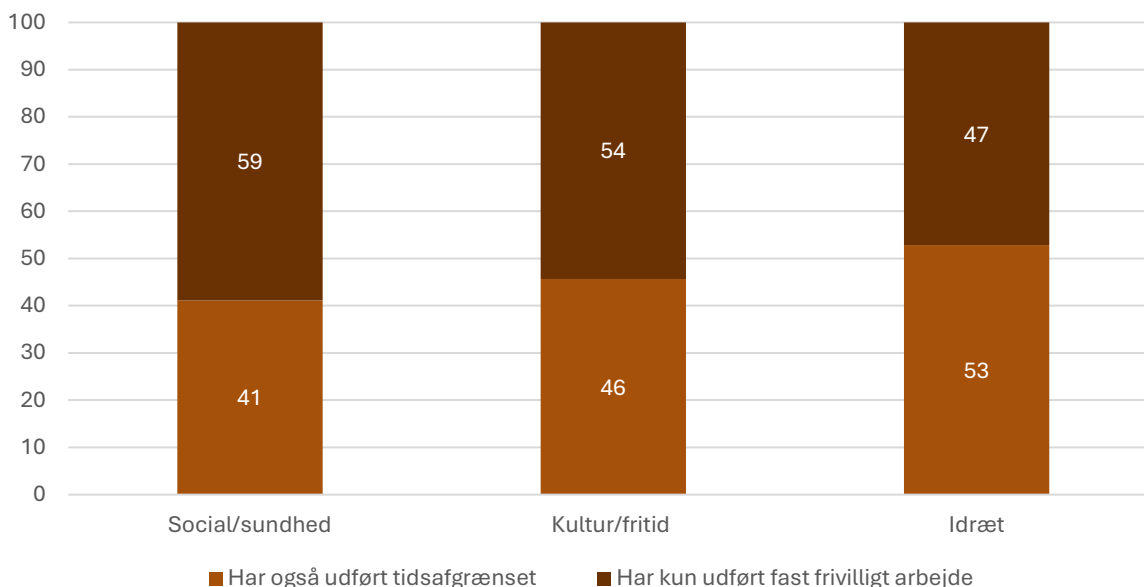
Engagement og tidsforbrug

Gennem de senere år har der regelmæssigt været drøftelser af karakteren af det frivillige engagement. Det er kommet lidt forskelligt til udtryk, fx når man har set på frivilliges tidsforbrug og behovet for fleksibilitet, eller når man har set på balancen mellem det faste og mere episodiske eller tidsafgrænsende engagement.

I Frivillighedsundersøgelsen 2024 fra VIVE er befolkningen blevet spurgt til deres faste frivillige engagement. Her har 40 % af danskerne oplyst, at de det seneste år har udført frivilligt arbejde indenfor et eller flere af 14 forskellige områder. Samtidig oplyser 21 % af befolkningen, at de har udført tidsafgrænset frivilligt arbejde, fx ved at hjælpe med at afvikle et sportsarrangement, være frivillige på en festival eller samle penge ind til en social- eller sundhedsorienteret forening. Imidlertid kan de to tal ikke lægges sammen, som udtryk for det samlede engagement i befolkningen, da en stor andel af de faste frivillige samtidigt har udført tidsafgrænset frivilligt arbejde. Det er således gældende for 42 % af alle frivillige, at de både udfører fast frivilligt arbejde og tidsafgrænset frivilligt arbejde.

I sammenligningen mellem frivilligheden indenfor social og sundhed, kultur og fritid og idræt finder vi relativt store forskelle i de frivilliges engagementstyper og tidsforbrug. Figur 11 sammenholder dem, som ud over deres faste engagement også har udført tidsafgrænset frivilligt arbejde med dem, der kun har haft fast frivilligt arbejde.

Figur 11: Fordelingen af frivillige, der både har udført tidsafgrænset og fast frivilligt arbejde og dem der kun har udført fast frivilligt arbejde. I procent

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige = 869; Idrætsfrivillige = 1.154

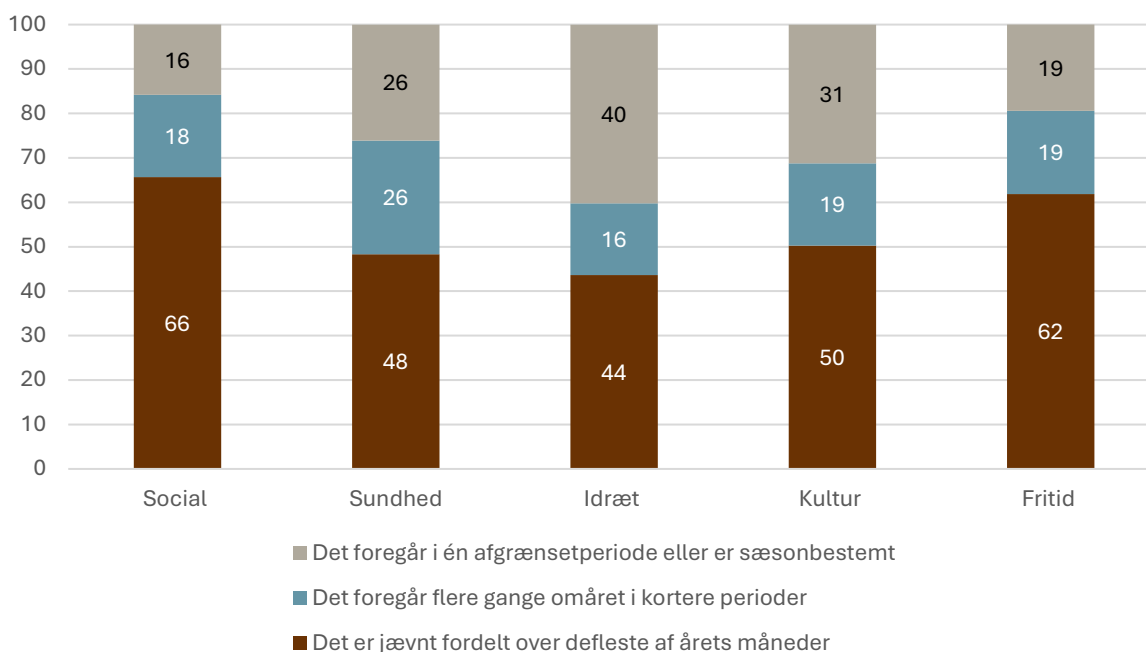
Figuren viser en tendens til, at der blandt social- og sundhedsfrivillige er en større tilbøjelighed til kun at udføre fast frivilligt arbejde, hvilket er gældende for 59 % af de frivillige. På kultur- og fritidsområdet er der en mere ligelig fordeling af dem, der kun udfører fast frivilligt arbejde (54 %) og dem, der udfører både fast og tidsafgrænset (46 %). På Idrætsområdet er der en lille overvægt af dem, som både har udført fast og tidsafgrænset (53 %) sammenlignet med dem, der kun har udført fast frivilligt arbejde (47 %).

At der er forskelle i de frivilliges engagement på tværs af områderne, er interessant, da det siger noget om, at foreningernes rammer, aktiviteter og målgrupper samt forventningerne til de frivillige også er forskelligt på tværs af områderne. Samtidig minder tallene i figur 11 os om, at engagementet som fast eller episodisk frivillig i mange tilfælde ikke er et spørgsmål om enten-eller, men ofte om både-og. Altså, at mange frivillige – på tværs af områder – både lægger et fast engagement og sideløbende også et mere tidsafgrænset engagement.

Men hvor går grænserne mellem det faste og tidsafgrænsede? Og hvad vil det overhovedet sige, at noget er fast og andet er tidsafgrænset? Der findes ikke en entydig definition på længden af en fast frivillig aktivitet. I sidste ende handler det om frivilliges egen oplevelse og forståelse af deres engagement, når de afgiver svar. Denne forståelse påvirkes af både den kultur og de traditioner, der eksisterer indenfor de enkelte frivilligområder og i de enkelte foreninger.

Nedenfor dykker vi derfor yderligere ned i områderne og tillader os for en stund at skille social- og sundhedsområdet ad, ligesom vi adskiller kultur- og fritidsområdet. Det viser sig nemlig, at der er relativt store forskelle mellem de frivillige, når de skal redegøre for om deres engagement enten: 1) er jævnt fordelt over de fleste af årets måneder, 2) foregår flere gange om året i kortere perioder eller 3) foregår i en afgrænset periode eller er sæsonbestemt.

Figur 12: Frivilliges oplevelse af engagementets varighed fordelt på områder. I procent

n: Social= 389; Sundhed = 219; Idræt = 893; Kultur=385; Fritid = 389

Som det første ser vi, at socialområdet (66 %) og fritidsområdet (62 %) er de områder, hvor den største andel af de frivillige svarer, at deres engagement er jævnt fordelt over de fleste af årets måneder. Omvendt er idræt det område, hvor den største andel af de frivillige svarer, at deres engagement foregår i en afgrænset periode eller er sæsonbestemt. Dette gælder for 40 % af de idrætsfrivillige. For både sundhedsområdet og kulturområdet er det omkring halvdelen af de frivillige, der karakteriserer deres engagement som jævnt fordelt over året. Sundhedsområdet er samtidig også det område, der har den største andel af frivillige, der svarer, at deres engagement foregår flere gange om året i kortere perioder (26 %).

At der er forskelle i de frivilliges oplevelse af deres eget engagement på tværs af områder, kan der være flere forklaringer på. Noget kan handle om de aktiviteter, frivillige udfører, og de målgrupper som aktiviteterne henvender sig til. Er der fx tale om at hjælpe udsatte mennesker, er der ofte behov for længerevarende og fast tilknytning af frivillige, der kan hjælpe med at skabe stabilitet for målgruppen. Noget andet kan handle om traditioner og sprogbrug. I mange idrætsforeninger kalder man varigheden af idrætsaktiviteten for en sæson, og derved vil det frivillige engagement, fx som træner også være sæsonbestemt – også selvom sæsonen kan vare næsten et år. Det kan betyde, at den idrætsfrivillige sætter sit kryds i den kategori, der hedder, at det frivillige arbejde foregår i én afgrænset periode eller er sæsonbestemt, til trods for, at engagementet har en fast varighed, mens sæsonen står på.

På kulturområdet er der særligt i sommerhalvåret mange tidsafgrænsede arrangementer i forbindelse med afviklingen af diverse kultur- og musikfestivaler og folkemøder. Disse arrangementer er som ofte afhængige af frivillige, der lægger et mere afgrænset engagement af kortere varighed. På fritidsområdet, hvor vi fx finder spejderbevægelserne, vil der både være et sæsonbestemt engagement i forbindelse med spejderlejre, der tiltrækker mere tidsafgrænsede frivillige. Samtidigt er der en stor andel af fritidsfrivillige, hvis engagement er mere jævnt fordelt over hele året, fx som spejderleder i den enkelte spejderkreds. Med andre ord er kultur, traditioner og sprog indenfor de enkelte områder således med til at forme de frivilliges oplevelse af deres engagement og dets varighed, hvilket kan påvirke hvorledes de svarer på spørgsmålet om netop karakteren af deres frivillige arbejde.

Men ét er frivilliges egen oplevelse af deres engagement, noget andet er det faktiske timeforbrug, som de har angivet i Frivillighedsundersøgelsen 2024. Tabel 1 viser, hvor mange timer de frivillige i gennemsnit har lagt seneste måned indenfor de enkelte områder. Heraf fremgår det, at det er frivillige inden for det sociale område og kulturområdet, der har brugt flest timer – hver har brugt gennemsnitligt 15 timer per måned. Omvendt er det frivillige inden for henholdsvis sundhedsområdet og idrætsområdet, der har brugt færrest timer med 11 timer respektivt. Fritidsfrivillige bruger i gennemsnit 12 timer om måneden på deres frivillige arbejde.

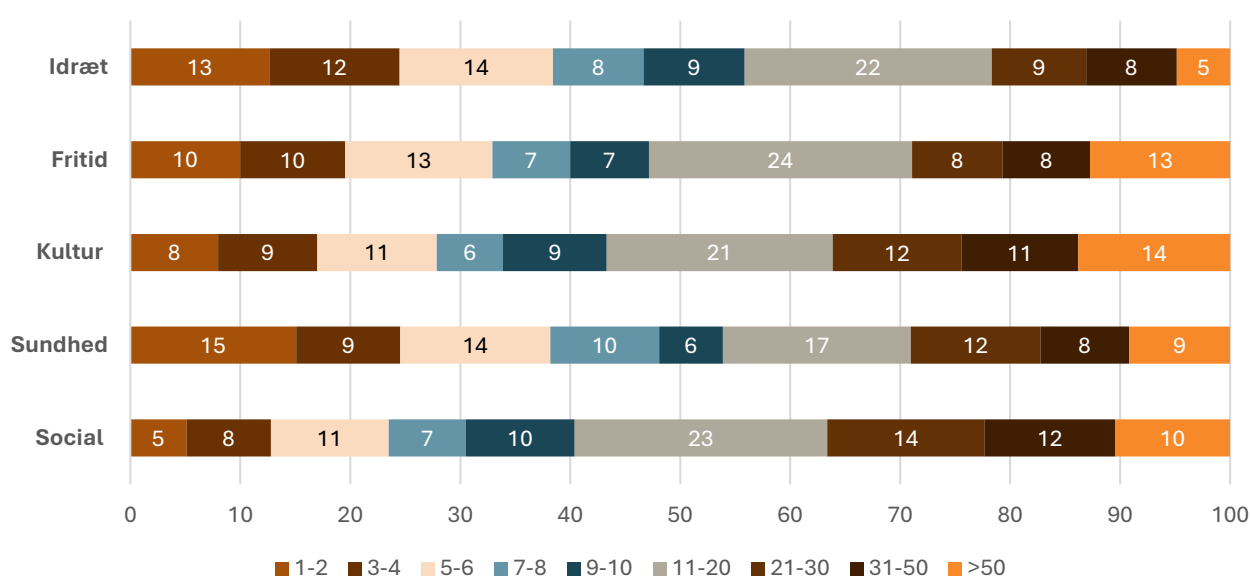
Tabel 1: Gennemsnitligt antal timer den seneste måned blandt frivillige

Social	15
Sundhed	11
Kultur	15
Fritid	12
Idræt	11

n: Social= 389; Sundhed = 219; Idræt = 893; Kultur=385; Fritid = 389

Som en yderligere nuance til det gennemsnitlige timeforbrug ser vi på, hvordan de frivilliges timer fordeler sig inden for de enkelte områder. Hvad er med andre ord forskellen på frivilliges timeforbrug, når vi betragter dem, der har brugt henholdsvis få timer den seneste måned og dem, der har brugt mange timer den seneste måned. Dette fremgår af figur 13, der er opdelt i relativt mange intervaller for at få flere nuancer med i de frivilliges tidsforbrug end blot gennemsnittet. Det er et gennemgående billede, at relativt mange frivillige på tværs af de fem områder bruger 10 eller færre timer om måneden. Det er gældende for mellem 40 % og 55 % af de frivillige på tværs af alle områderne. Mønsteret er mest tydeligt på sundhedsområdet og idrætsområdet, hvor omkring en fjerdedel af de frivillige (hhv. 24 % og 25 %) har brugt mellem 1 og 4 timer den seneste måned.

Figur 13: Andel af de frivillige, der er aktiv i forskellige timeintervaller seneste måned på forskellige områder. I procent

n: Social= 389; Sundhed = 219; Idræt = 893; Kultur=385; Fritid = 389

Kultur, fritid og socialområdet skiller sig ud i den anden ende af skalaen ved at have en forholdsvis stor gruppe af frivillige, der lægger et højt månedligt timetal. Hver fjerde kulturfrivillig (25 %) og mere end hver femte socialfrivillig (22 %) og fritidsfrivillige (21 %) bruger mere end 31 timer om måneden på deres frivillige engagement. Samtidig har socialområdet og kulturområdet, som vi viste i tabel 1, også de højeste gennemsnitlige timeforbrug seneste måned. Kombinationen af frivillige, der lægger mange timer og en stor midtergruppe, der lægger mellem 11 og 30 timer, er med til at trække gennemsnittet på disse områder op. Sundhedsområdet og idrætsområdet præges i højere grad af mange frivillige, der bidrager med færre, men bestemt også vigtige timer.

Samlet set underbygger resultaterne, at frivillighed på tværs af områder både bæres af en bred base af frivillige, der lægger lidt færre timer, og af en mindre gruppe, der lægger mange timer. Det bekræfter temaets hovedpointe: At frivilliges tidsforbrug og oplevelse af engagementet er dynamisk og formet af områdets opgaver, målgrupper og traditioner. Og at det frivillige Danmark i praksis rummer mange måder at være frivillig på – fra den kortvarige og episodiske indsats til det meget faste og tidskrævende engagement.

AFSNIT 5.

Goddag og (måske) farvel

Et af de store og interessante spørgsmål i frivilliganalyser er ofte, hvordan frivillige kommer i gang med deres frivillige engagement – og ikke mindst hvorfor. Undersøgelser af *hvorfor*’et har gennem årene gang på gang vist det samme billede, nemlig at stort set alle frivillige svarer, at den vigtigste drivkraft er ønsket om at gøre en forskel. Det kan fx være for mennesker, der står i en svær situation, eller for det lokalsamfund, man bor i. At være en del af et fællesskab har også altid været en gennemgående og højt værdsat begrundelse. Frivilliges motiver har således vist sig at være ret uforanderlige, og af sammen grund har Frivillighedsundersøgelsen 2024 fra VIVE kun valgt at spørge til frivilliges anledninger, altså *hvordan* de er kommet i gang med det frivillige arbejde.

I tabel 2 viser vi 12 forskellige anledninger til at komme i gang med frivilligt arbejde, igen opdelt i de tre områder vi analyser: frivillige indenfor social- og sundhedsområdet, kultur- og fritidsområdet samt idrætsområdet. Med et hurtigt blik på tabellen ser vi, at opfordring samt egen interesse langt overstiger alle de andre anledninger på tværs af de tre områder.

Netop dét at blive opfordret med et prik på skulderen eller valgt fx til en bestyrelsespost er en anledning til at påtage sig frivilligt arbejde, som har gjort sig gældende gennem en lang årrække. Som undersøgelser har vist, er dette en typisk vej ind i frivilligt arbejde, og ofte kommer opfordringen fra bekendte¹². Det kan være nogen, man kender gennem sit arbejde eller sin uddannelse. I arbejdet med rekruttering, er menneskers sociale netværk således af stor betydning for sandsynligheden for, at de bliver engageret i frivilligt arbejde. Opfordringen er gældende for 52 % af de frivillige på social- og sundhedsområdet, 63 % på kultur- og fritidsområdet og 57 % på idrætsområdet.

Når det angår frivilliges egen interesse, er det nærmest selvforklarende, at interessen for et givent område for mange bliver en anledning til at engagere sig frivilligt. På social- og sundhedsområdet er anledningen, der omhandler ’egen interesse’ ofte koblet til den sag, som den frivillige indsats er sat i verden for at løfte. Det kan være at sikre bedre trivsel blandt unge, give støtte til udsatte familier eller mennesker med livstruende sygdom. Hos den enkelte frivillige viser forskning, at det ofte kommer til udtryk som en særlig sympati for målgruppen¹³. På kultur- og fritidsområdet samt på idrætsområdet er interessen ofte koblet direkte til det kulturtilbud eller den idrætsaktivitet som den frivillige er med til at afvikle og samtidigt dyrke.

Andelene af frivillige, der således har angivet egen interesse er 59 % på social- og sundhedsområdet, 71 % på kultur- og fritidsområdet og 63 % på idrætsområdet. Læser vi videre ned over de forskellige anledninger og sammenligner dem på tværs af de tre områder, er der dog flere interessante forskelle. På social- og sundhedsområdet fylder opslag fx på sociale medier relativt mere end på de øvrige områder: 18 % social- og sundhedsfrivillige angiver, at de er blevet inspireret af et opslag, hvilket er dobbelt så mange som kultur- og fritidsfrivillige og tre gange så mange som idrætsfrivillige. Det tyder således på, at sociale medier er en hyppigere vej ind i et frivilligt engagement for de social- og sundhedsfrivillige.

Samtidig er det vigtigt at understrege, at frivilliges ’egen interesse’ skal vækkes og tales til, hvor opslag og kampagnearbejde kan være én af flere tilgange. Når flertallet af frivillige svarer, at de blev frivillige grundet

¹² Wollebæk, D, Sætrang, S. & Fladmoe, A. (2015). Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst. Rapport 1/2015. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

¹³ Henriksen L.S., Grubb A., Qvist H-P.Y. og Holstein E.L. (2022): "MATCH. Rekruttering og fastholdelse af frivillige i civilsamfundsorganisationer. En undersøgelse på området for socialt udsatte". Aalborg Universitetsforlag.

egen interesse, kan det ikke udelukkes, at interessen er blevet påvirket af fx opslag og kampagner, de har set.

Tabel 2: Anledninger til frivilligt arbejde blandt frivillige. I procent

	Social og sundhed	Kultur og fritid	Ildræt
Du blev opfordret eller valgt	52	63	57
Annonceret efter ulønnet arbejdskraft	11	7	6
Inspireret af opslag i medier om frivilligt arbejde	18	9	6
Det var nødvendigt så nogen måtte gøre det	26	28	28
På grund af børns aktiviteter	19	21	39
Egen interesse	59	71	63
På grund af pårørendesituation	12	5	5
På grund af din job/arbejdsplads	21	18	10
På grund af medlemskab	16	26	26
Du fik tid tilovers	18	13	8
Det var et tilfælde	10	11	10
Anden grund	15	11	11

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige = 869; Idrætsfrivillige = 1.154. Tallene summer ikke til 100, da det er muligt at afgive flere svar

Den mere praktiske og til tider pligtbårne anledning 'det var nødvendigt, så nogen måtte gøre det' fylder nogenlunde lige meget på tværs af områderne. Mellem 26% og 28 % peger således på denne anledning, hvilket kan tolkes som et udtryk for, at mange frivillige træder til, når der opstår et konkret behov, og når ingen andre gør det. Det kan være alt fra at sikre driften af en lokal forening til at støtte en sag eller en aktivitet, som ellers ville ophøre.

Når vi ser på børns aktiviteter som anledning, springer idrætsområdet i øjnene: Hele 39 % af idrætsfrivillige angiver, at deres engagement udspringer af deres børns deltagelse. Det stemmer godt overens med idrætslivets stærke tradition for forældrebasert frivillighed. På kultur- og fritidsområdet er andelen lavere (21 %), og på social- og sundhedsområdet spiller børns aktiviteter en mere begrænset rolle (19 %). Dette afspejler fint områdernes forskellige opgaver og målgrupper.

Omvendt er pårørendes situation en væsentligt hyppigere anledning på social- og sundhedsområdet (12 %) end på de to andre områder (5 % for begge). Dette hænger også fint sammen med det, vi har set i

tidligere undersøgelser af det frivillige sociale arbejde, hvor pårørende i en udsat eller sårbar position bliver en anledning til at engagere sig frivilligt i en forening med en sag, der hjælper den pårørendes situation¹⁴.

Også lønnet arbejde eller igangværende uddannelse kan fungere som indgang til frivilligt arbejde. Her ser vi igen de tydeligste aftryk på social- og sundhedsområdet, hvor godt hver femte (21 %) angiver jobbet eller uddannelsen som anledning – væsentligt højere end idrættens 10 %. Det kan hænge sammen med, at visse frivilligindsatser på social- og sundhedsområdet i højere grad er koblet til specifikke socialfaglige metoder, hvor frivilligheden indgår som et kerneelement i indsatsen. Derfor ser vi også, at studerende der læser til fx pædagog, socialrådgiver, fysioterapeut eller sygeplejerske kan have en større interesse i frivilligt arbejde inden for social- og sundhedsområdet, netop fordi frivilligaktiviteten kan spejle dét, de beskæftiger sig med på uddannelsen. Omvendt ser vi også, at personer, der har beskæftiget sig med relationelle og socialfaglige fag gennem et helt arbejdsliv, kan finde stor mening i at engagere sig frivilligt på social- og sundhedsområdet, når de rammer pensionsalderen.

Medlemskab som indgang fylder derimod mest på kultur- og fritidsområdet samt på idrætsområdet, hvor godt hver fjerde (26 %) angiver, at de blev frivillige i forlængelse af deres medlemskab. Dette er helt i tråd med, at vi i afsnittet om medlemskab så, at en meget stor andel af de frivillige på disse to områder også er medlemmer: 83 % af kultur- og fritidsfrivillige og 78 % af idrætsfrivillige. Det er forventeligt i foreningsbårne miljøer, hvor medlemskab og frivillighed ofte glider over i hinanden, og hvor det er almindeligt, at brugere af et tilbud fx kor, spejder eller fodboldklub også bliver en del af driften.

Ser vi på de mere tilfældige og livssituationsbestemte anledninger, er billedet nogenlunde ensartet på tværs af områder. Omkring én ud af ti angiver, at 'det var et tilfælde'. Dog svarer 18 % af de frivillige inden for social- og sundhedsområdet, at de fik tid til overs, hvilket kan tolkes som udtryk for, at det også er her vi finder en relativt større andel af seniorer over 66 år, der har ramt pensionsalderen som vist tidligere i figur 2 i afsnit 2.

Samlet set viser tabel 2 om anledningerne, at frivillige kommer ind i arbejdet på mange forskellige måder – og at disse veje varierer efter områdets kultur, organisering og opgavetyper. Mens opfordringen og den personlige interesse fortsat udgør de klart mest almindelige anledninger, ser vi en række sekundære veje, der på hver deres måde afspejler forskelle i områdernes praksis, målgrupper og traditioner.

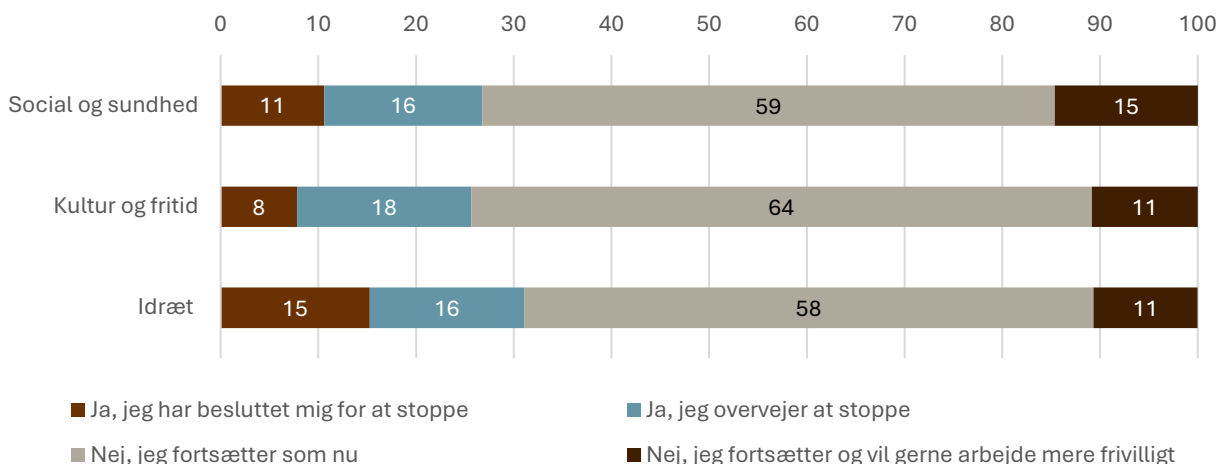
Farvel til frivilligheden?

Frivilliges engagement bevæger sig op og ned ad mange forskellige grunde, og mens nogle oplever deres frivillige indsats som stabil og langvarig, vil andre naturligt nå et punkt, hvor de stopper eller overvejer at stoppe. Figur 14 og tabel 3 giver et samlet indblik i både *hvor mange*, der går med sådanne overvejelser, og *hvad* der særligt ligger bag beslutningen om at stoppe.

Som det første viser figur 14, at en ikke ubetydelig del af de frivillige på tværs af områderne går med tanker om at afslutte deres engagement. På social- og sundhedsområdet er det mere end hver fjerde frivillige (27 %), der har besluttet at stoppe eller overvejer det. På kultur- og fritidsområdet er det også godt hver fjerde frivillig (26 %), mens det på idrætsområdet er tæt på hver tredje frivillig (31 %). Idrætsområdet er samtidig det område, hvor den største andel af de frivillige (15 %) faktisk har besluttet sig at stoppe.

¹⁴ Ibid.

Figur 14: Overvejelser om at stoppe med frivilligt arbejde blandt frivillige. I procent

n: Social- og sundhedsfrivillige = 701; Kultur- og fritidsfrivillige = 869; Idrætsfrivillige = 1.154

Når det er sagt, så viser figuren, at størstedelen af frivillige på alle områder foretrækker at fastholde deres engagement, og at det endda er mere end hver tiende af de frivillige, særligt på social- og sundhedsområdet (15 %), der gerne vil arbejde endnu mere frivilligt. Overvejelser om at stoppe er derfor ikke knyttet til én bestemt type frivillighed, men er snarere et generelt vilkår i frivillige fællesskaber, hvor engagementet, som beskrevet i afsnit 4, er dynamisk og påvirket af frivilliges livssituation og motivation samt kultur og traditioner på de enkelte områder.

De mellem 26 % og 31 %, der har svaret, at de stopper eller overvejer at stoppe, er efterfølgende spurgt til hvilke grunde, der ligger bag deres valg eller overvejelser. Disse fremgår af tabel 3. Når vi dykker ned i årsagerne, står det klart, at tid er den mest gennemgående faktor på alle områder. Omkring halvdelen af de frivillige uanset område angiver, at de enten ikke har tid eller hellere vil bruge deres tid på noget andet. Det afspejler et frivilligt landskab, hvor engagementet skal konkurrere med arbejdsliv, familieforpligtelser og personlige interesser, og hvor balancen mellem lyst og tid er afgørende for, om man fortsætter.

Ser vi på de øvrige årsager, begynder forskellene mellem områderne at træde tydeligere frem. På idrætsområdet angiver 21 % af de frivillige, at de overvejer at stoppe, fordi de ikke længere er interesserede i opgaven, hvilket er den højeste andel på tværs af områderne. En del af forklaringen kan sandsynligvis findes i koblingen til børns aktiviteter, som vi ovenfor så var en hyppig anledning på idrætsområdet til at indlede et frivilligt engagement. Hvis ens egne børn stopper, kan det resultere i den manglende interesse.

Tabel 3: Årsager til at stoppe med frivilligt arbejde blandt dem, der har besluttet eller overvejer at stoppe. I procent

	Social og sundhed	Kultur og fritid	Ildræt
Det interesserer dig ikke længere	9	16	21
Du savner anerkendelse	5	13	11
Du har ikke råd	9	8	4
Du har ikke tid eller vil hellere bruge din tid på noget andet	50	51	51
Du har en sygdom eller et handicap	17	12	11
Du har haft dårlige oplevelser som frivillig	7	8	9
Du bliver ramt af regler for modtagelse af offentlige ydelser (fx kontanthjælp, dagpenge, efterløn e.l.)	1	1	1
Der stilles større og større krav til os frivillige	12	18	18
Der er ikke længere brug for det frivillige engagement	3	1	2
Det nytter ikke noget	2	1	3
Andre grunde	26	17	19

n: Social- og sundhedsfrivillige = 179; Kultur- og fritidsfrivillige = 231; Idrætsfrivillige = 361. Tallene summer ikke til 100, da det er muligt at afgive flere svar. Obs: relativt få respondenter på de enkelte områder øger usikkerheden af resultaterne.

På kultur- og fritidsområdet samt idrætsområdet fylder manglende anerkendelse mere end på social- og sundhedsområdet. Fra forskningen på det frivillige sociale område ved vi, at anerkendelsen fra den målgruppe, de frivillige hjælper, har stor betydning for de frivilliges motivation og vedvarende engagement¹⁵. Anerkendelsen fra målgruppen er derfor også noget mange social- og sundhedsorienterede foreninger arbejder aktivt på at styrke og formidle videre til de frivillige. Samme forskning viser ligeledes, at der i mange tilfælde finder en gensidig sympatiudveksling sted mellem frivillig og bruger, hvilket i sig selv kan virke anerkendende for den frivillige.

På social- og sundhedsområdet er helbredsmæssige udfordringer en hyppigere årsag til at stoppe end på de øvrige områder. Det afspejler, at der på dette område i flere tilfælde er et overlap mellem frivillige og brugere. I mange patientforeninger er det fx gældende, at frivillige selv er berørte af den sygdom foreningen kæmper for at begrænse. Derfor er der også flere frivillige på dette område, der selv kæmper med sygdom, og hvor sygdommen kan blive en barriere for at fortsætte det frivillige arbejde. Omvendt er

¹⁵Perregaard, N. (2020): "Børn og deres voksne venner. En etnografisk undersøgelse af Børns Voksenvenner som frivillig social praksis". Ph.d.-afhandling, Aalborg Universitet.

det i højere grad på idrætsområdet samt kultur- og fritidsområdet, at frivillige oplever, at der stilles 'større og større krav', hvilket påvirker deres lyst til at fortsætte. Kravene kan komme mange steder fra, fx som på idrætsområdet, hvor frivillige trænere kan opleve øgede forventninger og krav fra forældre til de børn, som trænes. Dette kan være en del af forklaringen.

Endelig er det interessant, at relativt få på tværs af områderne oplever, at 'dårlige oplevelser' direkte får dem til at stoppe. Andelen ligger mellem 7 % og 9 %, hvilket tyder på, at selvom konflikter eller uheldige situationer kan forekomme, er det sjældent disse oplevelser alene, der får frivillige til at forlade deres engagement. Det er i højere grad et samspil af motivation, tid, livssituation og organisatoriske rammer.

Bilag 1.

Samfundsområder

De 14 samfundsområder, som frivillige kan angive at være engageret indenfor er:

1. **Kultur** fx museer, lokalhistoriske arkiver, sangkor, teater
2. **Idræt** fx sportsklubber, danseforeninger, svømmehaller, motionsløb, landsstævner
3. **Fritid i øvrigt** fx hobbyforeninger, slægtsforskning, spejder
4. **Uddannelse, undervisning og forskning** fx skolebestyrelse, voksen- og fritidsundervisning, husholdningsforening, studenterforening
5. **Sundhed og sygdom** fx bloddonor, patientforening, krisehjælp
6. **Det sociale område** fx pensionistforeninger, væresteder, flygtningevenner, daginstitutionsbestyrelser
7. **Klima, miljø og natur** fx naturfredningsforening, dyreværn, selvejende haver
8. **Bolig og lokalsamfund** fx beboerforeninger, antenneforeninger, andelsforeninger, grundejerforeninger
9. **Fagligt arbejde og erhvervs- og brancheorganisationer** fx fagforbund, handelsstandsforeninger, turistforeninger
10. **Rådgivning og juridisk bistand** fx forbrugerorganisationer, menneskerettigheder, retshjælp
11. **Politik og partiforeninger** fx vælgerforeninger, græsrodsorganisationer, kvindebevægelser
12. **Internationale aktiviteter** fx humanitære-, freds- og solidaritetsorganisationer
13. **Religion og kirke** fx menighedsarbejde, søndagsskoler
14. **Andre områder** end ovenstående.